Struktura vedoucích osobností nacistické okupační

1. Konstantin von Neurath

Narodil se 2. 2. 1873 v Klein-Glattbachu. Německý politik a diplomat, ministr zahraničních věcí. Do funkce říšského protektora v Čechách a na Moravě nastoupil 5. 4. 1939. Od této chvíle se stal nejen přímým zástupcem a představitelem Vůdce a říšského kancléře Adolfa Hitlera, ale zároveň i nejvyšším činitelem v Protektorátu Čechy a Morava. Podle názoru Berlína uskutečňoval umírněnou okupační politiku, a proto byl v září 1941 poslán na zdravotní dovolenou. V srpnu 1943 byl Hitlerem přeložen do trvalého důchodu a tak zbaven veškerých svých nadějí na návrat do politiky. Namísto něho Vůdce jmenoval novým říšským protektorem JUDr. Wilhelma Fricka. Mezinárodním vojenským tribunálem v Norimberku v roce 1946 byl von Neurath uznán vinným a odsouzen na 15 let. Špandavskou věznici opustil v listopadu 1954. Zemřel 14. 8. 1956 v Enzweihingenu.

2. Reinhard Heydrich

Narodil se 7. 3. 1904 v Halle nad Sálou. V mládí studoval na konzervatoři. V roce 1922 vstoupil jako kadet do válečného námořnictva a stal se důstojníkem telegrafní služby. V roce 1931 vstoupil do NSDAP (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei – Národně socialistická německá dělnická strana) a SS (Schutzstaffel der NSDAP – ochranné oddíly NSDAP). Heinrichem Himmlerem byl pověřen budováním zpravodajské služby. V roce 1933 byl ustanoven šéfem bavorské politické policie. Jako SS--Brigadeführerovi mu Hermann Göring svěřil vedení pruské tajné státní policie a za dva roky se stal Himmlerovým zástupcem. Ve svých 32 letech byl jmenován velitelem Sipo (Sicherheitspolizei – bezpečnostní policie) a SD SS (Sicherheitsdienst des Reichsführers-SS – bezpečnostní služby říšského vůdce SS). Dne 27. 9. 1939 jmenován šéfem RSHA (Reichssicherheitshauptampt – Hlavní úřad říšské bezpečnosti). V srpnu 1940 se stal prezidentem Interpolu. V září 1941, poté co von Neurath „z Hitlerovy vůle ochořel", byl Heydrich jmenován prvním zástupcem Vůdce v českomoravském prostoru. Období jeho krvavého působení je považováno za nejhorší etapu česko-německé historie. SS-Obergruppenführer Heydrich zemřel na následky atentátu 4. 6. 1942 v 9.00 hodin v pražské nemocnici na Bulovce.

5. Horst Böhme

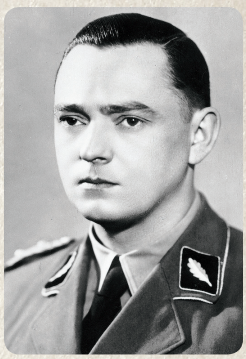

Narodil se 24. 8. 1909 v Obercolmnitzu. Původním povoláním automechanik a speditér. Člen militantních spolků a absolvent polovojenských kurzů. 1. 3. 1933 vstoupil do NSDAP a SS. Od září 1933 byl přidělen na úřadovnu Gestapa (Geheime Staatspolizei – tajná státní policie) a stal se šéfem úřadovny SD v okresu Drážďany, později v Kielu. Od srpna 1939 začal působit v Protektorátu Čechy a Morava jako zástupce velitele Sipo a (po odchodu SS-Brigadeführera Waltera Stahleckera) SD v Čechách a na Moravě. Formálně byl nadřazen šéfu Gestapa i šéfu Kripo (Kriminalpolizei – kriminální policie). Je považován za iniciátora drakonických opatření a nejtvrdších postupů v Protektorátu Čechy a Morava. Při nástupu Heydricha v září 1941 byl povýšen do hodnosti SS-Standartenführera. V září 1942 byl ustanoven velitelem Sipo a SD v Königsbergu (Kaliningrad). Poté velel smutně proslulé Einsatzgruppe C. Jeho poválečné osudy nejsou známy.

6. Dr. Hans Ulrich Geschke

Narodil se 16. 5. 1907 ve Frankfurtu nad Odrou. V roce 1925 maturoval v Hannoveru. Studoval na univerzitě v Tübingenu. V roce 1931 v Göttingenu získal titul doktora práv, o rok později vstoupil do NSDAP a stal se v rámci SA právním poradcem. Po povolání ke státní policejní správě v Dortmundu se v roce 1935 stal šéfem řídící úřadovny Gestapa v Kielu. Do Protektorátu byl převelen v roce 1939 jako šéf řídící úřadovny Gestapa v Praze. Při nástupu Heydricha v září 1941 byl povýšen do hodnosti SS-Standartenführera. Za II. stanného práva byl předsedou stanného soudu a společně s Horstem Böhmem se osobně podílel na vyhlazení Lidic. Až do podzimu 1942 byl likvidátorem českého národa. Poté byl jmenován inspektorem Sipo v Poznani a následně v Budapešti. Jeho poválečné osudy nejsou známy.

9. Rudolf Toussaint

Narozen 2. 5. 1891 v Egglkofenu u Mühldorfu. V letech 1936–38 vojenský a letecký přidělenec v Praze a Bukurešti. 6. 10. 1941 přijat ve Vůdcově hlavním stanu u Rastenburgu, kde se zúčastnil soukromého hovoru s Hitlerem o poměrech v Čechách. Zároveň jmenován zplnomocněncem Wehrmachtu v Praze. V roce 1943 byl genmjr. Toussaint převelen do Itálie a v červenci 1944 zpět do Protektorátu Čechy a Morava. Sehrál klíčovou roli v době Květnové revoluce, kdy vedl jednání s vůdčími osobami Pražského povstání. Dne 8. 5. 1945 opustil Prahu. V dubnu 1947 byl Američany vydán do Československa a v říjnu 1948 byl odsouzen na doživotí. Z vězení propuštěn v roce 1961 výměnou za dva komunistické agenty. Zemřel 2. 10. 1968 v Mnichově.

10. Arthur von Briesen

Narodil se 26. 9. 1891 v Métách v Lotrinsku. Od 1. 5. 1939 posádkový velitel branné moci v Praze. 1. 10. 1942 povýšen na generálmajora. Mj. organizoval výcvik důstojnické školy V. praporu SA-standarty „Feldherrnhalle" v Praze Na Pražačce, jejíž frekventanti brutálně zasáhli v době Pražského povstání. V revoluci sehrál spolu s gen. Toussaintem klíčovou roli, když se zúčastnil jednání s vůdčími osobnostmi České národní rady. Dne 8. 5. 1945 opustil Prahu. Zemřel 15. 5. 1981 v Kostnici.

moci v Čechách a na Moravě ke dni 27. 5. 1942

3. Kurt Daluege

Narodil se 15. 9. 1897 v Kreuzburgu v Horním Slezsku. Po absolvování reálného gymnázia vstoupil v létě 1916 jako dobrovolník do armády a zúčastnil se bojů na frontě. Po německé kapitulaci studoval na technice v Charlottenburgu a v roce 1923 se stal stavebním inženýrem a vstoupil do NSDAP. Založil v Berlíně oddíly SA (Sturmabteilungen – úderné oddíly NSDAP), v roce 1928 převzal velení nad berlínskými oddíly SS. Řadě osobností pomohl získat politickou moc. V květnu 1933 byl jmenován šéfem pruské policie. V roce 1936 ustanoven šéfem Orpo (Ordnungspolizei – pořádková policie). 20. 4. 1942 Hitlerem jako první povýšen do nejvyšší hodnosti SS-Oberstgruppenführera. Po příjezdu do Prahy večer 27. 5. 1942 vyhlásil stanné právo a zahájil údobí, které vešlo do dějin jako heydrichiáda. Byl pověřen vedením Úřadu říšského protektora v Čechách a na Moravě, v srpnu 1943 pro vážné onemocnění Hitlerem odvolán. V roce 1946 předán Američany čs. úřadům. Mimořádným lidovým soudem (MLS) v Praze odsouzen k trestu smrti a popraven 23. 10. 1946 na Pankráci.

4. Karl Hermann Frank

Narodil se 24. 1. 1898 v Karlových Varech. Absolvoval německé reálné gymnázium, později se vyučil knihkupcem. V Lokti a později v Karlových Varech si otevřel knihkupectví. V roce 1932 začal vyvíjet politickou činnost. Ve volbách v roce 1935 byl za karlovarský region zvolen poslancem pražského Parlamentu za SdP (Sudetendeutsche Partei – Sudetoněmecká strana), stal se zástupcem předsedy a šéfem stranické kanceláře v Praze. Od jara 1938 se podílel na stupňování iredentistických požadavků, vrcholících pokusem o povstání v září 1938. V listopadu 1938 se stal poslancem Říšského sněmu v Berlíně. 18. 3. 1939 byl Vůdcem jmenován státním tajemníkem říšského protektora a zároveň vyšším vedoucím SS a policie v Protektorátu Čechy a Morava. Byl povýšen do hodnosti SS-Obergruppenführera a 20. 8. 1943 jmenován státním ministrem pro Čechy a Moravu. Stal se držitelem všech výkonných a represivních pravomocí na protektorátním území. Ve své zběsilé nenávisti vůči Čechům používal nejtvrdší formy teroru. Jako válečný zločinec byl v dubnu 1946 předán z amerického zajetí do Československa. MLS v Praze odsouzen k trestu smrti a popraven 22. 5. 1946 na Pankráci.

7. Wilhelm Schultze

Narodil se 18. 9. 1909 v Peine u Hannoveru. Původně studoval zvěrolékařství. Do Prahy přešel v polovině roku 1941 z berlínské centrály RSHA. Jako šéf (kontrarozvědného) III. oddělení pražské řídící úřadovny Gestapa se stal jedním z nejvýkonnějších zpravodajských odborníků – policejních kriminalistů. Podléhal pouze šéfu řídící úřadovny. Měl vliv přímo na K. H. Franka. SS-Hauptsturmführer Wilhelm Schultze spolu s týmem zkušených spolupracovníků během války postupně vybudoval výkonný zpravodajský aparát, v roce 1943 navíc referát IV-N. Byl povýšen na kriminálního radu, vyznamenán Záslužným válečným křížem II. i I. tř. s meči a osobně pochválen Himmlerem. V době Pražského povstání se svou ženou a čtyřmi dětmi opustil Prahu. Jeho poválečné osudy nejsou známy.

8. Karl von Treuenfeld

Narodil se 31. 3. 1885 ve Flensburgu. Jako SS-Brigadeführer byl 1. 9. 1941 uveden do funkce velitele Waffen-SS (Zbraně-SS) v Protektorátu Čechy a Morava. V červnu 1942 vedl v pravoslavné katedrále Cyrila a Metoděje v Resslově ulici v Praze urputný boj jednotek SS proti sedmi čs. parašutistům. Přímo na místě se dostal do ostrého konfliktu s vedením Gestapa. Čekalo jej odvolání z funkce a východní fronta. Jeho syn, poručík pancéřového granátnického pluku, padl v roce 1943 u Charkova. Von Treuenfeld byl v lednu 1944 povýšen na SS-Gruppenführera a generálporučíka Waffen-SS. Poté velel speciálním jednotkám SS v Itálii. Spáchal sebevraždu v americkém internačním táboře v Allendorfu u Wetzlaru 6. 6. 1946.

11. Martin Wolf

Narodil se 25. 5. 1908 v Arnoldgrünu u Saské Kamenice. V Lipsku vystudoval klasickou filologii a dějiny. V roce 1939 nastoupil k pražské řídící ústředně (Leitabschnitt Prag) SD-L jako vedoucí referátu B 1 (ideologičtí odpůrci) a referátu C (kultura, film, tisk, divadlo, rozhlas, literatura, propaganda a školství). Zároveň vykonával funkci zástupce šéfa SD-L. V březnu 1942 převzal vedení kulturně politického oddělení Úřadu říšského protektora v Čechách a na Moravě. V červnu 1942 byl jmenován strážcem kulturních záležitostí u říšského protektora. Od té doby řídil a usměrňoval veškerou kulturní činnost v Protektorátu. U SD-L převzal vedení referátu III C (kulturní život). V roce 1943 se SS-Sturmbannführer Wolf stal vedoucím oddělení kulturní politiky v Německém státním ministerstvu pro Čechy a Moravu. V Praze zůstal až do konce války. Jeho poválečné osudy nejsou známy.

12. Paul Riege

Narodil se 27. 4. 1888 v Lüdingworthu. Působil u pruské policie v Berlíně. Po převzetí moci nacisty vstoupil do NSDAP a později též do SS. Od dubna 1940 vykonával policejní funkce v okupovaném Norsku a Polsku. V srpnu 1941 byl ustanoven velitelem Orpo (Ordnungspolizei – pořádková policie), kde vystřídal genmjr. Otto von Oelhafena. V souvislosti s atentátem na Heydricha spoluorganizoval razie. Než odešel do starobního důchodu, zúčastnil se 8. 7. 1943 v Praze-Kobylisích veřejné popravy čtyř českých policistů. V červnu 1946 byl předán čs. úřadům, ale v roce 1948 bylo trestní řízení proti němu zastaveno. Zemřel 13. 10. 1980 v Buxtehude.

Autor medailonů: Jaroslav Čvančara, foto: archiv autora

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
18.
?

Velitelé služeben Gestapa v Protektorátu Čechy a Morava

ŘÍDÍCÍ ÚŘADOVNA GESTAPA (GEHEIME STAATSPOLIZEILEITSTELLE)

1. Praha
SS-Standartenführer, vládní ředitel
dr. Hans Ulrich Geschke
(v Protektorátu od června 1939 do října 1942)

12. Brno
SS-Obersturmbannführer, vládní rada
Wilhelm Nölle
(květen 1941–květen 1944)

PODŘÍZENÉ VENKOVNÍ ÚŘADOVNY (AUSSENDIENSTELLE)

2. České Budějovice
SS-Obersturmführer, kriminální komisař
Adolf Fuchs
(listopad 1941–14. 12. 1943)

3. Hradec Králové
SS-Obersturmführer, kriminální komisař
Albert Hardtke
(červen 1939–7. 5. 1945)

4. Jičín
SS-Hauptsturmführer, kriminální komisař
Eduard Fischer
(1. 5. 1942–červen 1943)

5. Kladno
SS-Hauptsturmführer, kriminální komisař
Harald Wiesman
(1. 10. 1939–1. 12. 1943)

6. Klatovy
SS-Hauptsturmführer, kriminální rada
Heinrich Winkelhofer
(10. 5. 1939–6. 5. 1945)

7. Kolín
SS-Hauptsturmführer, kriminální komisař
Paul Feustel
(1941–duben 1944)

8. Mladá Boleslav
SS-Obersturmführer, kriminální inspektor
Karl Rotter
(květen 1942–březen 1943)

9. Pardubice
SS-Obersturmführer, kriminální komisař
Gerhard Clages
(červen 1939–únor 1944)

10. Plzeň
SS-Hauptsturmführer, kriminální rada
Anton Lehner
(1940–léto 1943)

11. Tábor
SS-Obersturmführer, kriminální komisař
Arthur Albrecht
(15. 11. 1940–30. 3. 1943)

13. Olomouc
SS-Obersturmführer, kriminální komisař
Heinrich Gottschling
(říjen 1940–září 1942)

14. Ostrava
SS-Hauptsturmführer, kriminální komisař
Alfred Jost
(květen 1942–prosinec 1943)

15. Přerov
SS-Untersturmführer, kriminální komisař
dr. Rudolf Karl
(1. 9. 1941–květen 1943)

16. Vsetín
SS-Obersturmführer, kriminální tajemník
Anton Prenner
(květen 1942–jaro 1943)

17. Zlín
SS-Obersturmführer, kriminální komisař
Hans Ziegler
(leden 1940–2. 5. 1945)

18. Jihlava
SS-Obersturmführer, kriminální komisař
Rudolf Blume
(14. 12. 1940–7. 5. 1945)

Foto: archiv Jaroslava Čvančary, ABS